

BESLUT
2024-10-16

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 29 juli 2024

Saken

Omställningsstudiestöd;
aktualitetsvillkor

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte, den 22 november 2023, om omställningsstudiestöd för studier på ett kandidatprogram inom beteendevetenskap vid ett universitet under tiden den 28 augusti 2023 – 14 januari 2024 och den 15 januari – 2 juni 2024.

CSN begärde kompletterande uppgifter från NN bland annat avseende frågan om hon uppfyller villkoret om aktuell förankring på arbetsmarknaden under fler än en månad av kravet på 24 månader, under perioden den 27 augusti 2021 – 27 augusti 2023, som CSN funnit vid uppgiftslämnande från Skatteverket.

NN inkom därefter med en skrivelse, i vilken hon anförde följande. Hon har studerat till beteendevetare och de kurser som hon har ansökt om ingår i hennes kandidatexamen i beteendevetenskap. Hon påbörjade sina studier före den tid som hon avser att söka omställningsstudiestöd för, alltså före den 27 augusti 2023. Under höstterminen 2022 och vårterminen 2023 studerade hon kurser i psykologi och sociologi/socialpsykologi för att nå behörighet till att ta kandidatexamen under våren 2024. Hon har läst på CSN:s hemsida, och även fått förklarat för sig vid telefonsamtal med CSN, att ramtiden för arbetstiden kan flyttas bakåt i tiden i de fall då utbildningen påbörjats före den 1 januari 2023 förutsatt att personen är äldre än 40 år och om utbildningen är längre än 80 veckor. Detta är villkor som hon uppfyller, och skulle ramtiden flyttas bakåt till augusti 2022 så kommer hon att ha uppfyllt villkoren för arbetad tid. Hon arbetade senast som butikchef inom modebranschen, men företaget gick på grund av pandemin i konkurs. Hennes sista arbetsdag var den 1

september 2021, därefter har hon varit arbetslös men valt att studera. De senaste åren har hon haft som mål att ta kandidatexamen i psykologi och bli beteendevetare för att ställa om och bredda sig på arbetsmarknaden, då hon inte ser en framtid inom butiksbranschen. NN bifogade även en bild från CSN:s hemsida, ett intyg från sitt universitet samt flera anställningsavtal, anställningsbevis och lönespecifikationer.

CSN avslog ansökan med följande motivering. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till bedömer CSN att NN bara har uppfyllt villkoret om aktuell förankring på arbetsmarknaden under en månad under en ramtid om 24 månader. De 24 månaderna räknas i hennes fall från dagen innan hennes studier startade den 28 augusti 2023. Studiestarten är starten av den period med studier som en studerande ansöker om omställningsstudiestöd för i den aktuella ansökan. Perioden som har prövats är således den 27 augusti 2021 – 27 augusti 2023. NN har mot denna bakgrund inte rätt till omställningsstudiestöd.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Eftersom hon, sedan tidigare, har ett års studier som hon har fått tillgodoräkna sig i denna examen har hon inte behövt studera i tre år. I stället har hon studerat sammanhängande sedan år 2022. Under vintern 2023 hade hon kontakt med CSN och blev då informerad om att personer över 40 år, och som studerar en längre utbildning, kan räkna ramtiden bakåt i tiden. På CSN:s hemsida finns information om att studierna får ha påbörjats före den 1 januari 2023 om personen är över 40 år och studerar på en utbildning som är längre än 80 veckor. Beteendevetenskap går att läsa som program eller genom att sätta ihop fristående kurser, men det resulterar i samma utbildning och är en kandidatutbildning om tre år. Hon har tidigare läst en smal utbildning inom textilt hantverk där det är svårare att hitta en anställning. Hon har även arbetat som butikschef innan företaget gick i konkurs år 2021. Enligt hennes omställningsorganisation finns det gott om arbetsmöjligheter som beteendevetare, och hon har fått klartecken från dem gällande omställningsstudiestöd och att utbildningen stärker hennes ställning på arbetsmarknaden. Hon hade sökt och beviljats studiemedel i våras, men valde att invänta besked om omställningsstudiestöd, eftersom hon hade uppfattat informationen från CSN som att hon uppfyllde kraven då hon studerat sammanhängande inom samma utbildning sedan år 2022. Då beskedet dröjt är det nu för sent för henne att söka vanligt studiemedel på nytt. Hon vill att ärendet prövas på nytt med hänsyn till att hon studerat en längre utbildning och är över 40 år samt att hon har arbetat 12 månader under en 24 månaders period innan studierna påbörjades.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande som NN har fått ta del av.

NN har även beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande. Hon inkom därefter med en skrivelse, i vilken hon anförde i huvudsak samma som i tidigare skrivelser.

Nämnden begärde därefter ett tilläggsyttrande från CSN:s rättsavdelning och CSN framförde i huvudsak följande i yttrandet. Frågan i ärendet är hur ramtiden ska fastställas. Enligt 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår, avseende

aktualitetsvillkoret, att en studerande ska ha förvärvsarbetat i genomsnitt minst 16 timmar i veckan per vecka under en kalendermånad i sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader. Vidare framgår, av 6 § andra stycket nämnd lag, att med ramtid avses de 24 månader som närmast föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten. NN har ansökt om omställningsstudiestöd den 22 november 2023. Hon har i ansökan uppgett att studierna påbörjades den 28 augusti 2023. Studierna har således påbörjats före den dag ansökan kom in. Ramtiden ska beräknas med denna utgångspunkt. Den 1 april 2024 ändrades förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd kring hur ramtiden för arbetsvillkoren ska beräknas. Av 4 a § förordningen framgår att när ramtiden i 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska beräknas från och med dagen före studiestarten, ska studiestarten anses vara starten av den period med studier som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för. Av övergångsbestämmelserna framgår att de nya bestämmelserna inte tillämpas på den som har beviljats omställningsstudiestöd för en viss utbildning före ikraftträdandet och som ansöker om ytterligare stöd för samma utbildning (punkten 2). NN har inte beviljats omställningsstudiestöd före förordningsändringen och ansöker nu om omställningsstudiestöd. Hon omfattas därför av de nya reglerna. I ansökan om omställningsstudiestöd har NN uppgett studie-tiderna den 28 augusti 2023 – 14 januari 2024 samt den 15 januari – 2 juni 2024. Studiestarten av den period med studier, som NN ansöker om omställningsstudiestöd för, är således den 28 augusti 2023. Ramtiden ska mot denna bakgrund bestämmas till den 27 augusti 2023 – 27 augusti 2021. NN har i överklagandet anfört att hon har studerat sammanhängande sedan 2022 och att ramtiden i stället borde beräknas från och med den 22 augusti 2022. Enligt den äldre regeringen och tillhörande vägledande avgörande från ÖKS fanns utrymme att fastställa ramtiden med utgångspunkt av dagen före studiestarten av den aktuella utbildningen. NN omfattas dock inte av den äldre regeringen vid fastställande av ramtiden. Däremot kan följande noteras. I vissa fall kan en studieperiod var lång. Det är särskilt vanligt inom vissa skolformer, såsom inom yrkeshögskolan. Detta kan i sig medföra att den period med studier, som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för i den aktuella ansökan avser, kan ha påbörjats tidigare. Det kan exempelvis vara fallet om en ansökan avser vårterminen, men att studieperioden utgörs av både tidigare hösttermin och vårtermin. Vid sådana förhållanden, när det rör sig om en enda lång studieperiod för vilken den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för, kan studierna anses påbörjade vid ett tidigare tillfälle. NN har studerat vid ett universitet enligt ordinära terminstider. De studier som hennes ansökan om omställningsstudiestöd avser utgör en ny studieperiod och saknar koppling till tidigare studieperiod. Mot bakgrund av det ovan anförda kan CSN konstatera att den i ärendet fastställda ramtiden är gjord enligt tillämpliga bestämmelser och det saknas författningsstöd att beräkna den på annat sätt. Vidare kan CSN konstatera att NN, under den i ärendet aktuella ramtiden avseende aktualitetsvillkoret, arbetat i tillräcklig omfattning under en månad, av de minst 12 månader som måste vara uppfyllda, under de senaste 24 månader som ramtiden utgörs av. NN uppfyller således inte arbetsvillkoret. Överklagandet ska därför avslås.

NN har beretts möjlighet att lämna synpunkter på CSN:s yttrande. Hon inkom därefter med en skrivelse där hon i huvudsak anförde att hon anser att hon har

studerat sammanhängande sedan augusti 2022, med målet att bli beteendevetare, och att hennes ramtid därmed borde räknas från år 2022.

Författningsbestämmelser

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår följande.

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i
 - a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och
 - b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller
2. Under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten. För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Enligt 4 a § förordningen 2022:857 om omställningsstudiestöd framgår att när ramtiden i enlighet med 6 § andra stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska beräknas från och med dagen före studiestarten, ska studiestarten anses vara starten av den period med studier som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för.

Av övergångs- och ikraftträdandebestämmelserna till förordningen (2024:101) om ändring i förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2024.
2. De nya bestämmelserna i 4 a och 5 a §§ tillämpas inte på den som har beviljats omställningsstudiestöd för en viss utbildning före ikraftträdandet och som ansöker om ytterligare stöd för samma utbildning.
3. För den som har beviljats omställningsstudiestöd för en viss utbildning före ikraftträdandet och som ansöker om ytterligare stöd för samma utbildning gäller 5 § i den äldre lydelsen.

Av 7 § förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. När ramtid ska fastställas enligt 6 § första stycket 1 b lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd räknas inte månader när den studerande har fått omställningsstudiestöd, föräldrapenningsförmåner och sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om inte villkoret samtidigt uppfylls under den månaden. Detsamma gäller tid med motsvarande

ersättningar i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz.

Av 8 § samma förordning framgår följande. Med inkomst av förvärvsarbete enligt 6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats motsvarar arbete under en månad. Om det för ett kalenderår inte finns uppgifter om den sökande enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer, ska i stället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader.

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om NN uppfyller aktualitetsvillkoret, vilket innebär att hon måste ha förvärsarbetat minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad under minst tolv månader inom en ramtid av de senaste 24 månaderna innan ansökan om omställningsstudiestöd, eller haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Av förarbetena till 6 § till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 185) framgår bland annat följande.

”Regeringen vill understryka att aktualitetsvillkoret i första hand syftar till att säkerställa att den sökande har en aktuell arbetsmarknadsanknytning. Det är viktigt just eftersom omställningsstudiestödet syftar till att stärka den sökandes ställning på arbetsmarknaden. Detta framgår bland annat av att den som studerar med omställningsstudiestöd förutsätts ha en förvärvsinkomst att kompensera. För den som står långt ifrån arbetsmarknaden finns det andra och bättre lämpade stöd som är anpassade efter just den gruppens behov, såsom till exempel studiestartsstödet.”

Ramtiden för att uppfylla aktualitetsvillkoret är, som nämnts ovan, normalt 24 månader räknat från det att ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten.

Överklagandenämnden konstaterar, precis som CSN, att nya bestämmelser trädde i kraft den 1 april 2024 avseende ramtiden för villkor om förvärvsarbete i 4 a § förordningen om omställningsstudiestöd. Vid bedömningen av om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in, enligt 6 § andra stycket lagen om omställningsstudiestöd, ska studiestarten numera anses vara starten av den period med studier som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för. Den nya bestämmelsen i 4 a § tillämpas för studerande som, före den 1 april 2024, inte har beviljats omställningsstudiestöd och bestämmelsen saknar undantag. Syftet med

förändringen är att aktualitetsvillkorets ramtid ska ligga nära den period då studierna med omställningsstudiestöd ska påbörjas.

Överklagandenämnden konstaterar vidare att NN inte omfattas av övergångsbestämmelserna. Det innebär att studiestarten i NNs fall ska anses vara starten av den period med studier som hon ansöker om omställningsstudiestöd för, i detta fall den 28 augusti 2023. Ramtiden för arbetsvillkoret ska mot bakgrund av detta beräknas 24 månader till och med dagen innan starten av den period som NN ansöker om omställningsstudiestöd för, det vill säga den 27 augusti 2023.

I likhet med CSN bedömer Överklagandenämnden att NN då uppfyllt villkoret, om aktuell förankring på arbetsmarknaden, under endast en månad under en ramtid om 24 månader. NN uppfyller således inte aktualitetsvillkoret och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Jenny Sahlin

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Colin Andersson, Olof Edling, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Helena Söderberg och Jenny Twana
Föredragande: Jenny Sahlin

Kopia CSN och CSN:s Rättsavdelning